

บทคัดย่อ

โครงการวิจัยเรื่อง ปรากฏการณ์การอพยพของชาวประมงพื้นบ้าน กรณีศึกษาชุมชนชาวประมงพื้นบ้านบางแห่งในจังหวัดปัตตานี สัญญาเลขที่ RDG58S0024 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ก่อให้เกิดการอพยพไปหางานทำที่ประเทศ มาเลเซียของชุมชนประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานีและเพื่อศึกษาพัฒนาการ การไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน

ผลการวิจัย แบ่งออกเป็น 2 ประเด็น คือ (1) ปัจจัยในการอพยพไปทำงานที่มาเลเซียของชาวประมงพื้นบ้านปัตตานี จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปและประสบการณ์การทำงานที่ประเทศมาเลเซียของกลุ่มตัวอย่างที่อาศัยในพื้นที่ 7 หมู่บ้าน จาก 3 อำเภอของจังหวัดปัตตานี พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง มีอายุระหว่าง 21-30 ปี, นับถือศาสนาอิสลาม มีการศึกษาสายสามัญในระดับมัธยมศึกษาและสาย ศาสนาในระดับกลาง(มดฺาวัดซิด),สถานภาพสมรส เป็นหัวหน้าครอบครัว มีสมาชิกในครัวเรือน 7-9 คน อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน 21-30 ปี โดยมีภูมิลำเนาในหมู่บ้านที่อาศัยอยู่, ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงและ สมาชิกในครอบครัวประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน 1-2 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 7,001 – 10000 บาท รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 7,001 – 10,000 บาท และมีภาระหนี้สินประมาณ 20,001 - 30,000 บาท

สำหรับประสบการณ์การทำงานที่ประเทศมาเลเซียของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่มีสมาชิกใน ครอบครัวไปทำงานที่ประเทศมาเลเซีย 1-2 คน และมีประสบการณ์การทำงานที่ประเทศมาเลเซีย 1-5 ปี ซึ่ง ปัจจุบันไม่ได้ทำงานที่ประเทศมาเลเซียแล้ว รัฐที่เลือกไปทำงานมากที่สุด คือ รัฐเซอลังงอร์ โดยมีเหตุผลที่ เลือกไปทำงานในรัฐต่างๆของมาเลเซีย คือ มีเพื่อนหรือญาติที่อยู่มาเลเซียก่อนแล้ว ชักชวนและมีร้านของ ญาติอยู่ที่มาเลเซีย ส่วนใหญ่ทำงานเป็นพนักงานเสิร์ฟอาหารในร้านอาหาร ซึ่งเป็นร้านดัมยำกึ่ง มีรายได้จาก การทำงานโดยเฉลี่ยต่อเดือนประมาณ 5,000 - 10,000 บาท

ในส่วนปัญหาที่พบมากที่สุดขณะทำงานอยู่ที่ประเทศมาเลเซีย คือ การถูกเจ้าหน้าที่รัฐของประเทศ มาเลเซีย ตรวจค้นและจับกุม เนื่องจากไม่มีใบอนุญาตในการทำงาน เมื่อเจ็บป่วยไม่สามารถเข้ารับการรักษ าที่สถานพยาบาลได้และปัญหาค่าครองชีพในประเทศมาเลเซียสูง จึงมีความต้องการให้เกิดการแก้ไขปัญหา ดังกล่าว

สำหรับปัจจัยดึงดูดและผลักดันให้เกิดการอพยพไปหางานทำที่ประเทศมาเลเซียของชุมชนประมง พื้นบ้านจังหวัดปัตตานี พบว่า ปัจจัยผลักดันที่ส่งผลต่อการอพยพไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียมากที่สุด คือ การมีญาติพี่น้องหรือเพื่อนๆที่ไปทำงานอยู่ก่อนที่มาเลเซีย ชักชวนให้ไปทำงานประกอบกับอยู่ที่หมู่บ้าน ไม่มีงานให้ทำ และหางานทำในประเทศไทยได้ยาก ในด้านปัจจัยดึงดูดที่ส่งผลต่อการอพยพไปทำงานที่ ประเทศมาเลเซีย คือ ที่ประเทศมาเลเซียสามารถหางานทำได้ง่ายกว่าในประเทศไทยซึ่งจะมีรายได้ให้กับ

ครอบครัวเพิ่มมากยิ่งขึ้นรวมทั้งทรัพยากรสัตว์น้ำที่จับได้จากการทำประมงที่มาเลเซีย มีราคาสูงกว่าในประเทศไทยทำให้รายได้ในครัวเรือนดีขึ้น

(2) พัฒนาการการไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานี ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน แบ่งเป็น 3 ยุค คือ ยุคที่ 1 ยุคบุกเบิก อยู่ในช่วงก่อนปี พ.ศ. 2530 เป็นยุคที่สมาชิกจากชุมชนประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานีได้เริ่มเข้าไปทำงานที่ประเทศมาเลเซียในด้านการเกษตรและการประมง ยุคที่ 2 คือ ยุคขยายตัวจากการเป็นแรงงานภาคเกษตร สู่อุตสาหกรรม (ปี พ.ศ. 2530 - พ.ศ. 2540) เป็นยุคที่เริ่มมีการทำธุรกิจร้านอาหาร และมีการหลั่งไหลของแรงงานเพิ่มขึ้น และยุคที่ 3 ยุคร้านอาหารต้มยำกุ้งเฟื่องฟู (ปี พ.ศ. 2540 – ปัจจุบัน) เป็นยุคที่มีการพัฒนาร้านอาหารประเภทต้มยำกุ้งให้มีความสมัยใหม่มากขึ้น ทั้งการตกแต่งร้านอาหาร , การเพิ่มเมนูอาหารให้มีความหลากหลายมากขึ้น

ในส่วนเส้นทางการไปทำงานของแรงงานของชาวประมงพื้นบ้านจังหวัดปัตตานีสู่มาเลเซียตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน พบว่า

การไปทำงานในร้านอาหารประเภทต้มยำกุ้งของสมาชิกจากชุมชนประมงพื้นบ้าน เริ่มต้นที่รัฐกัวลาลัมเปอร์ เมืองหลวงของประเทศมาเลเซีย ต่อมาก็เริ่มมีการเปิดร้านในรัฐต่างๆ เช่น รัฐปาหัง (Pahang) รัฐยะโฮร์ (Johor) ประเทศมาเลเซีย รัฐเนกรีเซมบิลัน (Negeri Sembilan) ประเทศมาเลเซีย รัฐเซอลังงอร์ (Selangor) และรัฐกัวลาลัมเปอร์ (Kuala Lumpur) จนร้านอาหารไทยได้รับความนิยมจากชาวมาเลเซียมากขึ้น สมาชิกจากชุมชนประมงพื้นบ้านก็เริ่มหลั่งไหลเข้ามาทำงานในแทบทุกรัฐของประเทศมาเลเซีย และปัจจุบันได้มีการเริ่มไปเปิดร้านอาหารที่เมืองเกดิใหม่ของมาเลเซีย

ส่วนในด้านการทำงานบนเรือประมงขนาดใหญ่ เริ่มต้นที่รัฐกลันตัน (Kelantan) ประเทศมาเลเซีย ซึ่งมีพรมแดนติดต่อกับประเทศไทย จากนั้นก็มีการเดินทางเพื่อแสวงหาพื้นที่แห่งใหม่ไปเรื่อยๆ โดยขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร, รายได้และส่วนแบ่งที่มีความเป็นธรรม เช่น รัฐตรังกานู (Terengganu) และรัฐปาหัง (Pahang) ที่มีการทำประมงและมีท่าเทียบเรือ